

kés, sodronying foszlány, bronz *phalera*, ágyú- és puszkagolyók, ill. írókás díszű tányér- és fehér festésű motívumokkal díszített ún. tejeskőcsög-töredékek). A korábbi évekhez hasonlóan nagy mennyiségben kerültek elő – nemcsak másodlagosan beépítve, hanem az omladékból is – középkori (esetenként reprezentatív 13. századi) kőtagozatok. Ezek származási helyeként igen nagy valószínűséggel merül fel a közeli Vértesszenkereszt monostora.

Ásatásvezető: Kovács Gyöngyi (MTA BTK Régészeti Intézet); kutatásvezető, szakmai konzulens: Hatházi Gábor (Emberi Erőforrások Minisztériuma); közreműködő régészek: Szöllősy Csilla (Szent István Király Múzeum), Kolláth Ágnes (MTA BTK Régészeti Intézet).

Régésztechnikusok: Keszthelyi Orsolya, Kovács Bianka, Pokrovenszki Krisztián. Térinformatika: Holl Balázs, fotogrammetria: Vajda József és Györfly Ilona. Tervező: Gál Tibor. Egyetemi hallgatók: Belegrai Tamás, Mag Hella.

KOVÁCS GYÖNGYI – HATHÁZI GÁBOR

92. Csór, Csárda alatti dűlő I (KÖH 84547)

(Fejér megye) Lt

2014. június 3. és június 23. között a Szent István Király Múzeum a NIF Zrt. megbízásából megelőző régészet feltárást végzett a lelőhelyen. Előző évben a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ Mesterházy-Ács Zsófia irányításával próbafeltárást végzett a területen, a munkálatokat a Székesfehérvár nyugati elkerülő III. ütemének építése indokolta.

1360 m² terület lett lehumuszosva a 8-as sz. főút mellett, a leendő É-i csomópont területén, egy domb erősen erodált K-i oldalán. A felület megnyesése során egy késő vaskori, kelta ház, a hozzá tartozó kemence és a házba beásott gödör kerültek elő. A házból nagyobb mennyiségű, a LT C időszakra datálható kerámia volt. Feltételezhető, hogy a nagyobb kelta telepet a természetes erózió, valamint a második világháború pusztítása (a nyesett felületen több lövészárk is átvágott) erősen rongálta.

Munkatársak: Pozsgai Helga régész, Major Tibor, Kovács Dömötör és Gruming Dia régésztechnikusok.

SAVANYÚ BÁLINT

93. Csurgó, Török Bálint u. 1. előtt (KÖH 87221)

(Somogy megye) Á

A Csurgói kistérségben, a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztés projekthez kapcsolódó földmunkákkal párhuzamosan, az MNM NÖK munkatársai régészeti szakfelügyeletet végeztek. Ennek során, 2014. június 12-én, a hatodik szakaszon, Csurgó belterületén, az Iharosi útból K felé elágazó Török Bálint u. 1. sz. ház előtt, a gépi árokásást megelőzően, a villanyoszlopok mellett ásott kézi szondában Árpád-kori kerámiatöredékeket, valamint egy agyaggolyó-töredéket észleltünk. A hozzájuk tartozó régészeti jelenség nem mutatkozott sem a kézzel ásott szonda profiljában, sem utána, a gépi árokásás során. Itt kb. 60 cm mélységig bolygatott a terület a többszöri közműfeltetés eredményeként. Valószínűleg az ennél mélyebbre (-90 cm) hatoló kézi szonda és a Török Bálint u. Iharosi útba csatlakozása alatti átfúráshoz szükséges, a kábelárokknál szélesebb gépi leásás a lelőhely egy kisebb, sekély objektumát semmisítette meg. A továbbiakban csak 60 cm mélyre ásott kábelárok a lelőhely többi objektumát nem érintette. Ez egy új, korábban ismeretlen

régészeti lelőhely, mely Csurgó É-i végén, a Felső-Csurgónak nevezett településrészen, a Máriási-patak és a Kert-Aljai-árok által közrefogott, É–D-i dombon terül el. A lelőhely pontos kiterjedése a szakfelügyelet keretén belül nem volt tisztázható.

Munkatárs: Spolár Erika múzeumi asszisztens.

TOKAI ZITA MÁRIA

94. Damak határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B, Kő

A Szélessávú körzethálózat fejlesztés, optikai kábel elhelyezése oszlopsoron és alépítményben (Edelényi, Szikszói Kistérség; optikai kábelépítés; I. ütem) című projekt kapcsán Szendrőlád, Lábbesenyő, Balajt, Damak, Hegymeg, Tomor, Monaj, Nyésta, Abaújszolnok, Lak, Kupa és Szakácsi települések kül- és belterületén haladó nyomvonatra vonatkozóan előzetes régészeti dokumentációt készített a Herman Ottó Múzeum a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ megbízásából. A terepbejárásokat 2014. szeptember 29. és október 1. között végeztük.

Demeter rész (KÖH 88201): A lelőhely Damaktól ÉK-re, a Damakot Hegymeggel összekötő út É-i oldalán, a Koldusdomb lábánál található. Az 50×50 m-es területen szórványos középkori kerámiát gyűjtöttünk.

Munkatársak: Tóth Krisztián, Galkó József, Gregóczi Gergő, Juhász Ádám, Nagy S. József, Simon József és Toronya Zsolt.

Szaladás (KÖH 88203): A lelőhely Damaktól D-re, a Kerekhegy oldalában, a Damak és Edelény közötti úttól K-re található. Az 50×50 m-es területen közepes intenzitású neolitik és bronzkori kerámiát gyűjtöttünk.

FEKETE LÁSZLÓ

95. Dány, Kápolna-dűlő

(MRT 11. k. 5/2. lh., KÖH 25792)

(Pest megye) Á, Kk

A már korábban ismert lelőhelyről Kupor Zoltán fémkeresős középkori fémleleteket (Árpád-kori és késő középkori pénzeket, pecsétygyűrűket, pántgyűrűket, késő középkori viseleti elemeket) szolgáltatott be a szentendrei Ferenczy Múzeumba. A lelőhely bejárására, újbóli lehatárolására 2014. november 14-én került sor.

A lelőhely Dány K-i határában, a Dányi-ág vízfolyástól közvetlenül Ny-ra, egy kiemelkedésen (Dányi-Útra-Dűlő) található. A lelőhely jelenleg mezőgazdasági művelés alatt áll. A patakparttól D-re elhelyezkedő, ÉNy–DK irányú kiemelkedés letelepedésre alkalmas területnek számíthatott a középkorban is. A lelőhely Ny-i, kiszállásunkkor felszántott területén Árpád-kori és késő középkori cserepeket gyűjtöttünk. A leletek a magasabb területek felé sűrűsödtek. A lelőhely középső és K-i részén – mely 2014 novemberében már bevetett állapotban volt – főként késő középkori cserepeket találtunk. Ezen a részen, nagyjából a lelőhely legmagasabb pontján egy kb. 10 m sugarú körben szétszántott téglatörmelékét figyeltünk meg, talán ez jelezheti az egykori templom helyét, melyet a lelőhely neve is őriz. Ettől É-ra és K-re további, kisebb, szórtabban elhelyezkedő téglatörmelékes foltok jelentkeztek, talán egykori épületek helyeit jelölik. A kiemelkedés É-i, a folyóvízhez közeli, valamint D-i lejtőin a leletek fokozatosan megszüntek.

A lelőhely határa az eddig feltételezettől ÉNy-i és DK-i irányban is távolabb húzódik, egy nagyjából 1 km×100–200 m-es sávot alkotva.

Munkatársak: Bóza Anikó, Buránszki Nóra, Kiss Katalin, Patay Róbert régészek.

HERBST ANNA – RÁCZ TIBOR ÁKOS

96. Dávod, vízműtelepnél¹⁸ (Bács-Kiskun megye) Sza

2014. október 21-én a Felső-Bácskai Ivóvízminőség-javító program – vízműtelepek rekonstrukció beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan Bácsalmás, Gara, Dávod és Felsőszentiván területén végeztünk terepbejárást.

A beruházási területek környezetének fedettsége a vizsgálat időpontjában változatos képet mutatott, de mindegyik helyszínen találtunk több-kevesebb kutatásra alkalmas területet. Ennek ellenére egyedül a dávodi vízműtelepnél sikerült egy régészeti érdekű területet (Dávod, RÉ1) regisztrálnunk, melyről szórványos mennyiségű késő szarmata kerámiatöredék került elő.

Munkatársak: Bottyán Katinka, Hrabák Zita, Kovács Sándor, Szabados György.

HARKAI ISTVÁN

97. Debrecen, Középkori mezőváros (Nyugati kiskörút, Arany János u.) (KÖH 35196)

(Hajdú-Bihar megye) Kú, Ú

A Debreceni Járásbíróság területén, az Arany János u. 25–31. sz. alatt megelőző feltárássra került sor, 2014 januárjában. A mai Arany János utcát 1638-ban nyitották meg, Kádas utca néven. A terület rendezésének megtaláltuk a nyomait. Számos árkot találtunk, amelyekkel a mocsaras területről elvezették a vizet. Az egykori Kádas utca É-i oldalán is végigfutott egy, ami a vizet a várost körülvevő árokba (a mai Nyugati utca) vezette. A feltárt régészeti jelenségek a kora újkorból, újkorból származnak. Találtunk terménytároló vermeket, faszervezetes és téglakutakat, árkokat, kerítések, vagy karámok cölöpjeinek ázott lyukakat. A leendő Járásbíróság területe alatt két, 19. századi téglalapítványú ház alapjait figyelhettük meg, a mai járószinttől 2,5 méter mélységben. A házak alapjai a területet egykor lecsapoló, de az építkezés idején már feltöltődött árokra épültek. A két ház közelében a szintén téglából készült kutakat is megtaláltuk, valamint a ház körül ázott vermeket.

Munkatársak: Jurás Ákos, Fehér Csaba.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

98. Derecske, Nagy-Szőlős-kert I. (KÖH 71347)

(Hajdú-Bihar megye) Ő? I

Derecske Város Önkormányzatának beruházásában a Derecske szennyvíztisztításának és csatornahálózatának fejlesztése tárgyú projekt keretein belül, 2014. február 24-től március 3-ig régészeti megelőző feltárást folytatott a Déri Múzeum a derecskei szennyvíztelepen, mely a település D-i határán, a Derecskei-Kálló-pataktól ÉNy-ra található, az egykori anyagnyerők szomszédságában.

A nagyműtárgy (medence) és a szennyvíziszap-tároló területén összesen 7 árok, 2 gödör, 1 kút, 2 cölöphely és 1 temetkezés került elő. Korhatározó leletet egyetlen objektum sem tartalma-

zott, az előkerült kerámiatöredékek alapján az árok esetlegesen az őskorra keltezhetőek. A melléklet nélküli, erősen zsugorított ÉK–DNY tájolású, rossz megtartású váz az egyik árokban jelentkezett, melynek betöltése megegyezett az árokéval. A feltárt, többnyire egyenes vonalú árok értelmezését nehezíti a kapcsolódó struktúrák hiánya, illetve az ásási terület csekély mértéke.

Munkatársak: Hága Tamara, Szolnoki László régészek; Czako Viktória geodéta; Csutak Tünde és Volosinovszky György régésztechnikusok.

HULLÁM DÉNES

99. Derecske, Nyilas-dűlő (KÖH 75239)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

Az M4-es autópálya építési munkálatait megelőzően a debreceni Déri Múzeum munkatársai 2009-ben és 2012-ben terepbejárást végeztek Berettyóújfalutól É-ra, a 47-es sz. főúttól ÉÉNy-ra. A terepbejárást során őskori, kora neolitikus, kelta, szarmata, kora újkori településnyomokat lokalizáltak.

A lelőhelyen az MNM NÖK munkatársai végezték a próba-feltárást 2014. augusztus 19. és szeptember 25. között. A lelőhely Berettyóújfalutól É-ra, egy megközelítőleg É–D irányú dombon helyezkedik el. A próbafeltárást során összesen 12 régészeti objektumot – 8 gödröt, 1 épületet, 2 árkot, 4 kutat – tártunk fel. Az előkerült jelenségek egy szarmata településhez tartoztak.

Munkatárs: Pásztor István. A geodéziai felmérést az MNM NÖK, V. Régió, M4 Geodéziai Csoport végezte el.

CSÉKI ANDREA

100. Domaszék, Masa-tanya (KÖH 72987)

(Csongrád-megye) Á

Az 55-ös sz. főút Szeged Ny-i elkerülő–Mórahalom elkerülő (4+475-18+202 kmsz.) közötti szakasz 11,5 kN tengelyterhelésre történő burkolat-megerősítés és párhuzamos kerékpárút építése kapcsán 2014. április 23–28. között próba-, majd október 21. és 30. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelyen. A lelőhely Domaszéktől Ny-ra, az 55-ös sz. főút mindkét oldalán, a nyomvonal 12+750 és 12+950 kmsz között részén található.

A két feltárást során összesen 332 m²-nyi területet kutattunk meg, amelyen 15 objektumhoz tartozó 19 jelenséget bontottunk ki és dokumentáltunk. A műúttól É-ra, a tervezett vízelveztető árok nyomvonalán 45–50 cm vastag kevert betöltésű réteg alatt már kirajzolódtak a régészeti korú jelenségek a sárgásbarna, homokos altalajban. A Ny–K-i irányú szelvényünk teljesen fedettnek bizonyult. Az ovális és kerek alaprajzú gödrök mellett egy épület kisebb részlete, valamint egy nagy méretű jelenség folytja is beleesett a próbaárok nyomvonalába. Ez utóbbira, mivel mindkét szelvényfalban folytatódott, D-i irányban rábontottunk, hogy legalább az egyik oldala teljesen feltárássá kerüljön. Az 55-ös sz. út D-i oldalán húzódó két szelvényünk közül az egyik negatívnak bizonyult, míg a másikban, igaz ritkásabb intenzitásban, de szintén rajzolódott gödörfoltok. Egy recens beásás kivételével, mindegyik jelenségből jellegzetes Árpád-kori leletanyag került elő.

A feltárást munkatársai: Olgyay János, Gábor László, Pópity Dániel, Nagy Norbert, Takács Gábor, Gyűrösi Tímea, Bóka Péter, Kujáni Yvett.

VARGA SÁNDOR

18 A lelőhely a Közhiteles Nyilvántartásban nem került rögzítésre.